

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2004 сыл
Алтынны ый
16 КҮНӨ
ОҕУОТА
№ 123
(9185)

Хаһыат хонтуруоллуур түтүүтэ

"КӨЛҮӨНЭЛЭР КӨМӨЛӨРӨ" ТЕЛЕМАРАФОН САЛҢАНАР

Улуу Кыайы 60 сылын көрсө улууспутугар ытылла турар "Көлүөнэлэр көмөлөрө" телемарафон айанын салгыыр. Дьоммут-сэргэбит көбө, көмөлөрү бабалара үрдөн илэригэн урарыт ара.

Сэриг ыар тына хас биридди малы хаарыйыта, онно эбии биһиги улууспут көһөрүлүү эрийин-муһун билбитэ. Көмө оҕоруга сэриг кыттылаахтарын, онно баран өлбүттэр, сулуттар, инбэлиит буолан төнөн кэлбиттэр оҕолоро, аймактара бастакынан кытталлар. Кинилэр аҕаларын, эһэлэрин, убайдарын сырдык ааттарын кэриэстиилэрин, Чурапчыга тутуллар скверин уонна военкомат томторугар туруохтаах плиталары долгуйа көрүктөрүн туһунан сүрүяллар. "Көлүөнэлэр көмөлөрө" телемарафон сыалын, дьинг ис хоһоонун, көлүөнэлэр ситиминэрин, кырдык, бу суруктарга көрөбүт. Оскуола оҕотуттан кырдыккаҕа тийэ кэлэн кытталлар. Холобура, Мындабайы орто оскуоланын IV "а" кылааһын 13 үөрэнээччилэрэ 130 солк. хомуйбуттарын ыппыттар. Кылаас салаааччыта—М.Г.Попова. Оттон Кытаанах орто оскуоланын үөрэнээччилэрэ Кыайы 60 сылын көрсө ытар үлэлэрин кэпсээн-ипсээн барыттар. Араас сэргэх дьаһаллары ытар былааннаахтар эбит. Мугудайга икки Кыһыл Сулус орден кавалера Ноговицын Тимофей Степанович аһаҕас эфиргэ кэлэн кыттан, 500 солк. харчыны дьааһыкка устута.

Телемарафон түмүктөрүн кытта билиһиннэрдэххэ манньк: Хатылы 42500, Кытаанах 42200, Мугудай 48880, Болтоҕо 18510, Төлөй 17800, Одьулуун 65000 солк. харчыны биэрди-лэр. Болтоҕо уонна Төлөй нэһиликтэригэр передатчик сурунунан сибээстээн аһаҕас эфиргэ суох тийээн устуу уонна дьон аҕалыт көмө харчыларын хомуйуу буолла. Маныаха олохтоох дьаһалтар бэлэмнэни үлэлэрин ыппыттарын бэлэтиэххэ наада.

Алтынны 22 күнүгэр түмүк аһаҕас эфир Чурапчы салин-ныттигэр буолар. Бу күн нэһиликтэр графигынан кыттыах-ахтар. Күнүгэр түбүккэ үтүрүтэрэн, араас биричиинэлэринэн көмөлөрүн оҕорбоххо хаалбыт дьонто хомуйан киллэриэхтэ-эктэр. Онон бу сылларалар алтынны 22 күнүгэр эбиллэхтэ-рэ дьин биэ эрэллээхпит.

Чурапчы улуунун дьонун-сэргэтин сут, кураан, күүс өтүнэн хоту көһөрүлүү элбэххэ үөрэспитэ. Биһигини атын улуус дьонуттан көрөбүт, сырдыкка тардыһыбыт, олоххо дьу-луурбут күүһү, саганы айарга-тутарга дьобурбут, түмсүүлээх-пит уратылыыр. "Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ". Онон чурапчы-лар ыччалытыгар улахан бэлэх буолуохтаах, кыайыны уһан-сыбыт аҕа көлүөнэбитин үйэтигэр, кэриэстээн-сүгүрүйэн ааһар кэрэ миэстэлэрибиз — сквер уонна Кыайы пааматынны-ыгар эбии оҕоһулар ансамбль туууларыгар бары бүтүүн ылсыабыт, өссө төгүл түмсүүлээхпитин, кэскиллээх санаабы-тын көрдөрүбүт.

И.ПОПОВА,
"Знание" общество улуустаабы
отделын председателэ.

Оскуола олоҕо

"ҮЧҮГЭЙИНЭН" СЫНАЛАНА

С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар балаҕан ый-ын 27 күнүттэн алтынны 2 күнүгэр диэри төрөппүт нэһиликтэ буолан ааста. Нэһиликтэ устата 37 комплект кылааска муньахтар ытыллыны-лар. Манна сүрүннээн саҥа үөрэх дьылыгар иитэр-үөрэтэр үлэ была-анын билиһиннэри, төрөппүт комитетын, "Аҕа сүбэтин" саҥа саста-абын талыу уонна кинилэр үлэлэрин былаанын торумнааһын, ону таһынан оҕо сааһынан уратыларыгар болҕомто уурулуохтаабын туһунан бэсиздэлэр буолулар.

Алтынны 5 күнүгэр оскуола төрөппүттэрин комитетын председа-телэ Кардашевский Гаврил Петрович, "Аҕа сүбэтин" председателэ Новгородов Николай Николаевич кылаас айыы саҥа талыллыт төрөппүттэр трийкаларын, аҕалар сүбэһэрин кытта муньахтаатылар, быйылгы үлэ былаанын биэргэттилэр. Ол түмүгүнэн алтынны 8 күнүгэр оскуола төрөппүттэрин уопсай муньаҕа ытыллына. Манна

оскуола дьаһалтатын ааспыт үөрэх дьылынаабы отчуотта, быйылгы үлэ былаана дьүүлгэ турда, оскуолайы саастарын ситэ илик оҕолор коми-теттарын инспектора Д.В.Петров информацията истилиннэ. Отчуот түмүгүнэн ааспыт үөрэх дьылыгар үөрэнээччилэр үөрэхтэригэр 100 бырыһаан ситиһиллэрэ, үөрэххэ кириин 84,6 бырыһаанга тэҥэс-питэ, оскуолайы саастарын ситэ илик оҕолор комитеттарын учуотугар турар оҕо аҕаана аҕаабыта, оскуолаҕа капиталнай өрөмүөн ытыл-лыбыта коллектив элбэҕи үлэстэритин туһулуур. Оттон үлүс сылын үлэһипир "Аҕа сүбэтин", төрөппүт комитетын үгүс өрүттээх үлэтин төрөппүттэр биер санаанан "үчүгэйнэн" сыналаатылар. Муньаха оскуолаҕа ытыллар дьаһалларга көхтөөхтүк кытар төрөппүттэргэ махтал суруктар, бэлэхтэр туттарылыннылар.

Р.ПЕРМЯКОВА, төрөппүт.

Нэһиликтэргэтин сонуннар

"ЭРЭЛ" ҮЧҮЧА П ПУМ ОУУ ПЭ

Одьулуун нэһиликтэ 30-тар диэри саас-таах барыта 204 ыччат баар. Оттон үлэстэбэ 100, үлэтэ суоҕа 35, орто анал уонна үрдүк үөрэх кыһалыгар үөрэнэр ыччат аҕаана 69. Онно эбии нэһиликтэ быйыл хайаангытаабыр да элбэх эдэр специалистар аҕаана үлэһин кэллилэр.

Сотурутаабыта нэһиликтэ ыччаттара бары

түмсүн "Эрэл" дьин түмсүү тэриинилэр. Түмсүү лидеринэн Аржаков Дмитрий Афа-сьевич биер санаанан талыллына, кини сол-булаанчытынан ветврач идэлээх Максимов Владимир Петрович буолла. Түмсүү ийигар кирииллэр эдэр учууталлар, иитээччилэр, дьин хайааһыкалара, кэтэхтэн үөрэнэр студен-нар уо.д.а. Түмсүү быйылгы былаанын торум-

наан үлэтин саҥа тутулла турар кулуупка бөх ыраастааһыннан, күрөө тутууттан саҕала-ата. "Эрэл" түмсүү сыала-соруга — оскуола, лицей, нэһиликтэ ыччаттара бары биер түмсүүлээх, санаалаах, хас биридчилэрэ үлэ-лээх, дьарыктаах буолалларын ситиһи, ки-ниилэр интэриэстэрин, баҕа санааларын өйөөһүн, "Чөл олох — кэскил төрдө" дьин де-визтээх улуус, нэһиликтэ ытар үлэлэригэр актыыбынайдык кытты.

УЛУУС ИСТОРИЯТА ХАҢЫРЫГАР КӨМӨ

Улуустаабы кини библиотека Саха сирин Сүрүяаччыларын соһоа тэрилибитэ 70, Чу-рапчы улууҕа тэрилибитэ 75, Улуу Кыайы 60 сылларыгар аҕаан кизг былааннаах үлэни ы-тар.

Олортон биридэстэринэн библиотека крае-ведческой отделын иһинэн улууспут история-тын, культураны, литературнай, дьуобунай баайын үөрэтэр фонданы тэрийи буолар. Өссө 2003 с. нам ыйыгар "Саҥа олох" хаһыак-ка бу фонда тэриллиитигэр кинигэһин уонна атын матырыйаалларын көмөлөрүгө улуус олохтоохторугар ыгырыы таһаарбытты. Сы-албыт-сэрүлүт дьин-оскуола оҕолоро, ыччат төрөөбүт дойдутарын историятын үөрэтэллэ-ригэр элбэх, интэриэһинэй матырыйаалы хо-муйан, түмэн хааллары, кинилэргэ Чурапчы историятын үөрэтэргэ интэриэһи үөскэтии, көмө-тирэх буолуу.

Аҕа дойдуга Улуу сэриитин кыттылааҕа, пе-дагогической үлэ ветерана Иван Михайлович Павлов бэйэтин баай архыыбыттан хаһыат ма-тырыйаалларын биэрбитэ. Чурапчыга культура эйгэтигэр үлүннүк үлэстэбит Мария Андреевна уонна Валерий Петрович Герасимовтар өр кэмгэ муспун баай библиотекаларыттан 300-тэн тахса кинигэни биһиги библиотекабытыгар бөлөхтөөтүлэр. Оттон сотурутаабыта эдэр сааһыгар олохтон туораабыт, Хадаартан төрүттээх талааннаах пэт Иван Петрович Ни-колаев муспун кинигэлэрин баҕа Мотрена Пе-тровоа Николаева кинизммит библиотечнай ситимгэ бөлөхтөөтэ. Манна барыта 351 кинигэ баар. Ол ийигэр В.Афанасьев "Школа и разви-тие педагогической мысли в Якутии" (1966 с.), Г.Боевский "Развитие жанров прозы в якут-ской советской литературе" (1961 с.), А.Пар-никова "Расселение якутов в XVII — начале XX вв." (1971 с.), "Саха литературатын история-тын токурутан көрдөрүүнү утары" (1955 с.), Дьон Дьаһылы "Кыайдыбыт" (1946 с.) дьин кинигэлэре уонна да атын садах литература ба-аллар.

Биһиги улуустаабы кини библиотека аагыт-тан Иван Михайловичка, Мария Андреевнаҕа, Валерий Петровичка уонна Мотрена Петро-воҕа диригт махталытын тирээбит. Улуус олохтоохторо библиотека краеведческой отде-лын иһинэн тэрилибит "Биһиги улууспут — Чу-рапчы" фонда хангырыгар улуус туһунан ма-тырыйаалынан көмөлөһүөхтэрэ дьин эрэнибит.

Н.ЗАХАРОВА,
кинн библиотека
ааҕааччылары кытта үлэбэ
отделын сэбиэдиссэйэ.

УЧУУТАЛ ҮЛЭТЭ — СҮРЭХ ҮЛЭТЭ

тория учууталыгар Н.М.Климова, "Күнчээн" уһууһун иитээччиһигэр Н.Н.Макаровага тут-тартааҕа.

Биер идэлээхтэрин эбэрдэлээн туран, бу үөрэх дьылыгар бары биер сибээстээхтик, айымньылаахтык үлэстээхтэ дьин нэһиликтэ үгэти-үөрөтти кыһаларын салайааччылары — "Күнчээн" уһууһун сэбиэдиссэйэ А.М.Дьяч-ковская, оскуола директора А.П.Максимов, 14 №-дээх профессиональной лицей дирек-тора Е.И.Спирidonova санааларын үлэһин-нилэр. Учутал, иитээччи үрдүк аатын ылан үлэлэрин саҕалаабыт 5 эдэр учууталларга РФ үөрэбүриитин туйгуна А.Г.Абрамова кэс ты-лын этан дьаһалта эбэрдэ суругун, бэлэһин туттарда.

Быйыл 14 №-дээх профессиональной ли-цейгэ 12 саҥа специалист аҕаан кэлэн тыа сирин ыччатын түмэн, кинилэр идэ ылан олох кизг аартыгар үктэнэллэригэр үлэлэрин саҕалаатылар. Бу кизгэ учуутал бөһүөттээх, ол эрээри ыарахан үлэтигэр махтал тыла-рын, хоһооннорун, ырыаларын анаатылар саҥа тэрилибит нэһиликтэ ыччатын "Эрэл" түмсүүтэ (сал. Д.А.Аржаков), оскуола, лицей үөрэнээччилэрэ, "Айталы Куо" мода сту-диятын оҕолоро (сал. Л.И.Колесов).

Дьоро кизгэ уһууһун, оскуола, лицей кол-лективтара кыттылаах көрдөөх күрэхтэһии-нэн түмүктэннэ.

А.АРЖАКОВА,
Одьулуун.

САҢА АТС ҮЛЭБЭ КИИРДЭ

Алаҕар нэһиликтэ бу киникэ кэмгэ си-бээс өнөтүгэр олус эрайда сырытта. Ол эбэтэр 2003 сыл сайыннаах олохтоох АТС дьинигэр электропроводтан баһаар баран туох баар оборудованиебыт былаҕайга был-дыаммыта. Таатта Харбалааһыттан эргэ АТС-ны аҕалан туруорбулут, Эргэ аага эргэ, са-ахала элбэх, хыамтата кыра.

Кыһаланы туоратар сыалтан олохтоох нэһиликтэ күүһүнэн аҕыйах ый устата си-бээс дьинтэ дьэндэйэ түстэ, ис-тас үлэлэрэ үмүрүйөн, тас өттө евро-материалынан бүрүлүннэ. Кыстыкка кириингэ түбэһиннэ-рэн, аныгы олох сайдыытыгар эпписттээр цифровой сибээс оборудованиета туруору-луна, нэһиликтэ ирэ-хоро кэпсэтэр кыах-

танна. Маны таһынан кыһаҕы хараҕа кизгэлэргэ, күһүгүгү, сааскы халараанга дьон-сэргэ куттаммакка хаамарын туһугар бөһүөткэ уулуссаларыгар остуолба туран электролампарлар ыйаахтара. Бу үлэни Дьоккуускай куораттан анал биригээдэ тахсан оҕорор. Үлэ-хамнас икки нэһиликтэ үмүрүйэрэ былааннаар.

И.ЕФИМОВ,
Алаҕар.

Сааскы күнүү сүрдөх-урус, сайымгылыы сайаһас, күлүктүлүү килбик, күрүө кылчыныы куустатх санаатаах күл-кубай ийэлэригитин маңгайы хаары көрсөтпийэн кэлбит Ийэлэр күндөрүмөн итинчиге-истичкигэ абырдыллыбыт!

Ийэ оҕосо аан дойдутун тулар тулаһа, артыгар киенэ, сиригит сулуута, баар-суох соботоох килбитэ буолар. Ийэ оҕотун дьомтога суолугар сэгэтэн кииллэрэр ытык изсуох соботоох килбитэ буолар. Ийэ оҕотун дьомтога суолугар сэгэтэн кииллэрэр ытык изсуох соботоох килбитэ буолар. Ийэ оҕотун дьомтога суолугар сэгэтэн кииллэрэр ытык изсуох соботоох килбитэ буолар.

Мөн бүтүн элхизэ дүүргэн, Чурагчы сайзны-
элин Мурун-Тыямпыга тогторугар блороор Пудва
Татьяна Петровна туфунан сэгэргизхлин багарабын
Таня 1954 сыллааха айылба диктиторик игий-
бит, хэмүс мөлүүрүзэ сууламьт кэмгир – балаан-
мыйгар Сылганга Бүтүр Сивцев дыз кэргэнгэр,
күн сирин көрбүтэ. Тогус ололох улахан мал үгүс
облоро Булан кыра сааһыттан бырааттарын-ба-
лыстарын көрсөн, үлэзэ-хамнаага эриллэн уааһы-
та. Омоолорго тэя сирин ыччаттар орто окулал-
кэнниттэн хайаан да производствоза тэксэн иккү-
с сыл үлэлиир үгэстөр баара, ол үлэһээр

даданы. Сылан орго оскулатын 1972 сыллаахха буларбит апарар ол сиртэн туорабагактара, буларбы комсомольская путевканын сохор фермаларыгар улааппи тахсыбыттара. Тая Түөкү участваларынан кысытабыта. Кыайгыс-хотугас уонна сүбүлүк сыстадас үлэтиг комсомолканы очуотуох сохор салалтата тая хайайсытыылар орто сүбүлүк специалист буоларыгар сүбэлэбит. Онон Тая Амма оройунулар Алтаннаары орго профессиональнай училищера үөрэнэ кирибит. Ветеринар идэтин ылан дойдутугар Сыланга аңаан кэлбит. Идэтин барык сөбүлэн үлэстэбит.

1976 онд сүлээхээ олохон доторн Даяариллагтан төрүтээх Иван Пудовы харсан мал буолбуттара. Эдэр мал Чуралчы салынньагыгар олохсуйбуттар. Мурун-Тымпылааба чаран саагыгар уһайба. Илан дыз-отт тутуубуттара. Тыл малын сизирин сүөлүкүнэн-астанан, хайаайсытба тарыммиттэрэ. Татьяна 1985 сыллаахтан "Кыталык" үлүһээнгэ үлэсэ кирибиз уонна күн бүтүрүтэр дээрэ. Эннэ үтүө суобастаастык үлэлээн кэллэ.

Рынскол кириим дээр иннэ-кэннэ биллибэт бутуулажас, хамнас ийн-ийдаан кэлбэт ырахан кэмигэр кыра хамнастаах, зэлбэх бодоох манга, кырдык да, кучумазый этэ. Маныаха аны ололор оскууланы бүтэрилдэрин сагана анал орто уонна үрдүк үөрөх талыбидэрэ буолбутун аны кэбильгит. Ол эрээри Пудратар сүөһүлүөх буолан уонна огуруот айын үүнүрдүн эбинэн ололорун улаатыннардылар үөрэтэрдирэр, ыал-дьон сиртостоотулар. Улахан кыыс Мотрена Дюкуускайыаагы тый хайааһыстыбаты

академияны экомический салаатын бүтэрэн, Му-
омада сбербанга үзэллэр. Кэргэннээх, облоох.
Ихис кыыс Еддония эмиэ бу академия, вегетинар-
най салаатын бүтэрээ, икки оорулоох ыал ийэтэ. Би-
лигин Дюкурскийга өлөрүллөр. Үлүс кыыс Надежда
Чурапылга ыал, кэтэктэн медколледжга үөрэнэр, би-
р облоолуор. Тердус кыыс Сардана тыйа хайзайы-
стыбатын техникумугар кэтэктэн үөрэнэр, эмиэ ыал
буолла, Билигин кэргэнниин дьоннорун каттары
баалар. Кыра кыыс Рита Д.П. Коркин аатынан ЧРО-
СМО 11-с кылаасын үөрэнээччитэ, дубат отделе-
ниелыгэ дьаарыктанар.

Дугаар Талхиа Петровна хайра да үлэгтэн толлон турбат, сагайллах хахайа буолан оморор түөлбэтэгэр уонна үлсүрү тэрилтэтэгэр дьон-сэргэ ытыктабыллы ыларьтан мин олус уэрэбин, асынабын. Бал ара байылыга Иван Николаевин үлүкэн киһи, хахайын, кэргэнгэр өйөөлүлөх, көмөлөөх буолан, оёолорун минньык талы-мааны үлсүт дьон гына итэн эрдэхтэ дьон сынаалыыбын.

Пудовтар абгаларын дойдугутар Дзаарылаа сайылык туттубуттара. Сайын ахын очно сүеһүлэр-астарын иддэ хөһөн тахсаллар. Хаһаайһы-баларыгар усна ынах сүеһүлэстэр, ол иһигэн 3 ынар ынахастар, сыгылаастар. Татына Петровна бугуру үлөһит, дьаһаллаах хаһаайка. Хорлуоппуу дэлэһи спордосун таһынан огурус, помидор, каба-чок, моркоп, луу, субүкүлэ алгем үнүтүн хомуй-ан кыһаны туоруур оуурут аһын кэсирсэлээн хаһаанар.

Сая ахсын "Чурагчы" ТДПК-ны кылары дугабардаан WTV, сүтүнүгүз бөксөлөрү сиңир идрәкәлриттэн оддосон государство эти хото туттараллар. Быр-бааччы олошток, Мурун-Тыммыбай бир сикелен күч-куёй ийгэлэр, кырачан сизн оболор эбелээр. Татьяна Петрозна туйунан көпсөөммин: "Күндү дүөгөзбин олсубуз ортоку омурбанынан эбедерлинин! Дьэлоош-соргунаш олоктон!" — диян саа-тынан тумуктуу.

Валентина МАРКОВА.

Харытыскаба: 1. Татьяна Петровна Пудова.
2. Татьяна Петровна карганим уюна сизинэрин кыт-
та.

Соловьев орто оскулатын үерэнзэччилэр Ийз күнүгэр анаан суруйгууларын ыттылар. Кыра-чаан доһонор күндү киһилэрин туһунан тугу сайышларын сурукка тигэн ыппыттарыттан сазмай истингээн истингээрэ дизбллитин бэчээттибит.

Мин ийм аята Собакина Еддокия Николаевна. Кини 1960 сүүлэхда Таатга улуутун Түрэхэ нэһилиэгэр күн сийин көрбүтэ. Билигин Чураччы улуутун Мыйыда бейүөлгүзэр илэ бүткөн олорор.

Տր կյն Երվան Կարօյն: Ընտանիւն Կրպան = յայնչիյն Խաթանա Եւրօպան Եւր Եւրօպան Եւրօպան:

Бишги бичгээ төрөөбүт төрдөбүт, икхи кыас уонна икхи уол. Ийэм Соловьев орто оскуолатыгар остуораһынан үлэлиир. Кини куну быһа түбүгүрэр, бишги түсүлүгүр кыһаллар. Арый иллэнтсийдагына баай-арын сөбүлүүр уонна биһизээ миннигыас ас астааччы. Мин ийэм тугу барытын сатыыр. Бишги үөрүүбүтүн, холлобүтүн тэнгэс үлэстэр чугас килибит. Майгыбыт итэ-эһин кини ээс билэр, сөбүлүм.

Мин оскүрүлгө үчүтәйдик үрөзөн ийебиз үрдәбиз унна илгәт буолларбын эрэ кинизгә камалатһан үлгәли сатыбын. Улааттаһына ийебиз көрүм, сыһыһаһам, олох хомотуом суоҕа дияһ бэйэм баҕа сана алааһын. Ийэм олох ылдыһымһан, үтүһнүк олорһон унна куруук биһиги аттыһыһыһар үөрө-көтө, сүбөһини амалһан сылдыһан оһис баһарабын.

Хөрөн-хараан улаатыннарбыт,
Эйбэстэн-эйбэс,
Истинтэн-истин,
Күүтэр-актар,
Ордух чугас,
Ордух күдү киһим
Күн-күбэй мин ийэм!

Мотя СОБАКИНА.
VI кылаас үөрэнээчтэ.

Мин ийэм—Хомподоева Татьяна Васильевна. Кини бэйэбит дьыабытигар үлэлиир. Ас астыыр, иһит, муоста сууйар. Саамай сабулур аһа бэрэски, бискиит уонна сакалат. Биниги дурдабыт-хахабыт. Ийэм мингэс илиминэн бэрэски астырын тухтааһар даҕаны ордорбун. Сэрсьарда охсуолаҕа барарбар күүрчэһыйээн, иһити тардан бэлэмниир. Мин илээн кэмэр ийэбиниги истэнэбит.

Ийбик олус талтыбын, кини мизэ күн тэти кини. Ийбэр дыллоох олобу, куруук үрө-көтө сы-
дыан уонна хаан да кырдымман багарабын.

Таня ХОМПОДОВА
V кылаас верэнэзчитэ

Мин эбээм Ульяна Васильевна дигн. Кини 75 саастах, тыл, үлэ ветерана. Эбэм хас сарсыарда айыл куврчэх онгорор. Мин киникээ сайын уу таһан коммунатаһун, инстэнэригэр иннэтин, сабын, кыптыһын булан бизэрбин. Эбэм мин куруутун ыраах таңастаах уонна үчүгэй үөрөхтээх буоларбар киналлар. Эбээбөр малды үөрө-көтө сыдыарыгар, үлүн олохтоох буоларыгар багаларын.

Афоня ФЕДОРОВ
У юмлаас үерэнзэччтэ

МУВТ ТУНДРА

Дийл кэмэ уларыһытыгар киһи организмэ ордук састабыгар, мөлүүр, мараҥа бэринимтиэ буолу. Киһи өй-санаа даҕаны өтүөнүн сыйайар, кыраттан нэһэрбимэйдир, санаага түлөр. Ол барыта сатаан угуйба буолууга, уолсай туругун мөлөөһүнүгэр тирээрдэр. Бу кэмгэ ордук тупалаах эмчэнэн мүйөт буолар.

Мүйөт киһи нэһэрбэтин уоксуутар, төбө мараһытын, сыйайыты аһарар. Күнгүз иккитэ-эбизт уонна кизээтэги аһылык кэнниттэн 40 г мүйүт итин чаһы кытта илээхсэ сөл. Оттон өскөтүк үлүтү үйгүүрбүт, араас кулаһан санаалар өйгүтүгүн арааһат буоллактарына мүйөттэх уулу онгостон иһин.

Маны таһынан мүйүт суунар ууга кытта кууһоһа сөл. Мүйөттэх уу киһи элэн-сиһин үлүгүннэрэр, организм уолсай туругун көннөрдөр.

ХАЯХ ИСПИТИН СУОХ ОНОРУУ

Сарыяарда утуян түрлүтүн хараагын итэн хаалыт. Бу түгэнигэ симэй хортуолтуй олус туйалаак. Он эбэтэр хортуолтуй кыра тына теркалан маарылаа суулаан баран, 10 - 15 минутта устата хараахытыгар уу-рунуохотун сол. Бу түгэнигэ сага өрдүлбүт чай хойуута эмкэ кемалелөө.

Хас биридди кишигээ "ийэ" дигэн тал саамай истин" уонна кэрэ өйдөбуллээх, ийэ сылаас, истин" эркиннээх, алаһа дьэни араҥаччылааччы. Биһиги ийэлэрбит улуус сайдыытыгар инники күөҥгэ сыдыаллар. Төрөөбүт дойдубут социальнай-экономическай сайдыытыгар, өй-санаа өтүтүн эрө тахсытыгар актыбынай кыттыыны ыаллар. Улуустуг кэлэр кэскилин дьон чулуута буолар гына митэн таһаарыыга уонна төрөөбүт түөлбөбитин сайыннарыыга боччумнаах кылааты киллэрэллэр, дьэ кэргэн туллубат тулаанын үөскэтингэ дьонун соругу толороллор. Ийэ күнүн чэрчитинэн анал декада биллэрбитин, улуус үрдүкүн араас дьаһаллар ытылла туралар.

С.П. Куличкин пенсияны анааһыңга түсүсүмүөннөр ирдэһилэллэрин, социальный политика управлениетын специалиһа Л.Е.Бокимова кыаммат уонна инбэлиит араҥаҥа анык көмө көрүлүэрин тустарынан кэпсэттилэр. Дьиз кэргэн отделын начальнига М.Т. Неговицына оҕолосмут ийэлэргэ победаны ыйдах ирдэһиксэ сөбүгэр консультация биэрэр. Дьарыктаах буолуу киинигэн уонна ычат психологическай киинитин специалистар эмиз үгүс субэни иҥордулар. Маны таһынан парикмахердар Любовь Борисова уонна Саргылана Седалиева чөлүстүлүөх өҥөнү өҥөрөн ийэлэри ырттулар. Үгүс ыалдьыттар баттахтарын ачылыы кырытыктан, кырааскалатан бардылар. "Маарыкчаан" ПО кулинарнай иҥиһтарын атыыга болгомтону тарта.

Эбэлтээн нэгдэх "Ийгэр" мөхлөг" дэгл
эрүүлсэх минтин буулаа. Тэгд да үлз күнэ
дуулар, ыгырыулаах тэрилтэлэр салайаач-
ылар, профкомнарын председателлэрэ кэ-
эн байлэлэрин үлэлниттэрин-ийлэлэрэ эбэр-
элсэн, алгыс тылларын анаагылар. Ол кур-
дук, кэлбт бары ийэлэри аан мангайгыан
оциальной политика управлениетын дыз
ргэингэ отделин нэчальнига М.Т. Ногови-
на эбэрлэлээтэ, кинилэргэ күн скрин ба-
и үтүгүгүн-хэрэтин багарда. Салгыс үлүс
тылыгыан туугу болпуруустарыгар салбуи-
чы, биллгин салкэннээ дьаһалтатын

лэргэ тушаалын: "Биһиги, физкультурнай үлэни тэрийсэччилэр, эһигини кытары би-ир сыйлаахпыт-соруугаахпыт: оёо аймах этин-сиинин арчылаһыт, кинилэр чэпиз бу-оллалларын туһугар үлэлиһит", - диэтэ, үгүс-орону күн сирин көрдөрөөлөргүр бабарда. Бу курдук пенсионнай фонда управлени-тын, дорубуйа харыстабылын, аптека, "Чуо-раанчык", "Улыба", "Кэскил" уһуйааннар профкомнара бэйэлэрин үлэһиттэрин үгүс-дьон-сэргэ ортолугу эбэрдэлээн сыралаах үлэлэригэр махталы эгитилэр. Төрүттэлэр бэйэлэрэ музыкальнай нүөмэрдээх элбик-тэрэ ытыс тыаһынан добууоллалла. Кыраан-на Саина Семенова: испанскай үгүкүтэ уонна Саргылана Попова: "Ийэ күнэ" диэн ырыта үөрүүнү үксэттиилэр. Одулууган моделер Леа Колесов саага моделлара уонна ЧГФКСИ студентнарын эбэрдэ концертара дьоро кизэни ситэрэн-хоторон бээрдилэр. А.Е. Луковцев салайааччылаах "Дьаһаҕы" ВИА, мэлдьи буоларын курдук, биир-бисэ харчыта суох ийэлэргэ олус истин ырыла-рын анаан кинилэргэ сырдык үөрүүнү, дусхуйууну бэлэттэтиилэр. Дьоро кизэ түмүгүнэн "Саамай арчиммээх үгүкүүт" аатын Чурапчы салинньэтин олохтоого, 78 савастаах Герой-ийэ Федосия Петровна Ма-карова илдьэ.

Надежда БОРИСОВА.

Автор суругор этиллэр санаа
редакция позициятыр мадды сөп түбэхэр
буолбатах. Сурукка мыйылар чохчылар
кырдыктаахтарыр эппизинэни
автор тус бэйэтэ сүгөр.